

*Әбуова Орынша
Әмірбекқызы*

**Қызылорда облысы,
Шиелі ауданы
№158 орта мектебі**

**еңбек өтілім 21 жыл
I санатты Тарих және
құқық пәнінің мұғалімі**

Ұзақ мерзімді жоспардың тарауы:

4 А бөлімі – Рим империясының гүлденуі

Орта мерзімді жоспар бойынша 2 бөлімнен тұрады
Барлығы 7 сағатқа жоспарланған.

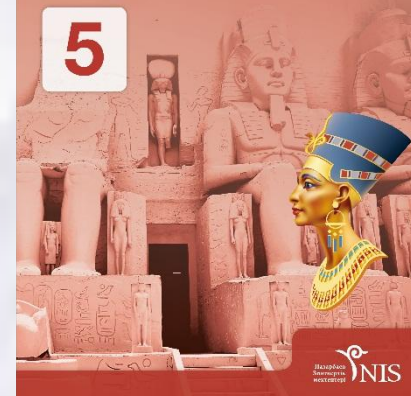
Қысқа мерзімді жоспар тақырыбы: Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды

Жаңартылған оқу бағдарлама негізіндегі «Дүние жүзі тарихы» пәні бойынша 5 сыныпқа арналған күнтізбелік-тақырыптық жоспары

Бөлімдері	Тақырыптар	Сағат саны	Оқу мақсаттары
4-тоқсан (7 с.)			
4 А Рим империясының гүлденуі бөлімі –	Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды	1	5.3.2.1 – ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1– ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.2 – басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін талдау

Дүниежүзі тарихы

5

Жалпы білім беретін мектептің 5 сыныбына арналған оқулық /
Б.С. Букаева, Г.Б.Зикирина,
Ж.С. Макашева және т. б.
Астана: «Назарбаев
Зияткерлік мектептері»
ДББҰ, 2017

Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары

5.3.2.1 – ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану;

5.3.1.1 – ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау;

5.3.2.2 – басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін талдау

Бағалау критерийлері

1. «Империя» ұғымын қолдана алады және уақыт сызығын түсінеді

2. Рим империясының басқару жүйесін анықтайды

3. Римнің саяси және әскери құрылымын сипаттайды

4. Жаулап алушылық жорықтары нәтижесінде Рим шекараның өзгеруін нақтылайды

Сабақ мақсаттары

Барлығы:
Рим империясының гүлдену кезеңдерін және басқару құрылымдық жүйесі мен міндеттерін анықтайды

Басым бөлігі:
Рим империясының саяси және әскери құрылымын сипаттайды

Кейбірі:
Басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергендігін тұжырымдайды

ТІЛДІК МАҚСАТТАР

Жазылым дағдысы бойынша :

Басқыншылық соғыстар арқылы Рим шекарасы қалай өзгеріске ұшырағанын картадан дәлелдейді

Айтылым дағдылары үшін:

Неліктен «Пирр жеңісін» жеңіліске тең жеңіс деп атады? дерегін талқылайды

Оқылым/ тыңдалым дағдылары үшін: «Рим империясы» бейнеролигін көре отырып, мәтінмен танысады, салыстырады

Сөздік қор мен терминдер:

«республика», «империя», «гастрофет», «онагр», «кұршаян», колизей, амфитеатр, консул, сенат, Гастаттар, принциптар, триарлар, велиттер

Негізгі сөздер мен тіркестер:

«Мәңгілік қала», Римдегі билік, «Пирр жеңісі», «Карфагеннің қирауы»

Құндылықтарға баулу

Себеп және салдар:

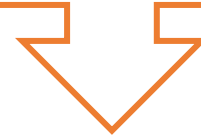
Оқушылар: Рим империясы шекарасының өзгеру себептерін анықтау арқылы бір немесе бірнеше себептерін немесе ықпалдардың тарихи өзара әрекеттесуін ұғынады

Пәнаралық байланыс

Рим империясының шекараларын картадан анықтау барысында география пәнінен алған біліктерін қолданады

Оқушыларда 4- сыныпта дүниетану пәнінен әлемдік өркениеттер туралы түсініктер бар. Оқулықтың алдыңғы тарауларынан империя, император ұғымдары туралы біледі.

Мақсаты: Алдыңғы білім мен жаңа білімді байланыстыру

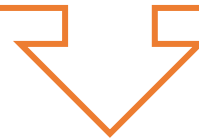
II. Ой қозғау

«Империя» «император» сөзерін алдыңғы біліммен байланыстыра отырып талдау. Балалар, оқулықтың алдыңғы бөліміндерінен «империялар, императорлар» туралы өттік.

1. Қолдарыңда құрастырылған қай елдің императоры?
2. Әр мемлекеттердің басқару жүйелерінде қандай ұқсастықтар мен айырмашылықтар бар?

Мақсаты: Оқылым/ тыңдалым дағдылары үшін

<http://ru.savefrom.net/#url=>
www.ssyoutube.com

II. Мағынаны таныту.

«Рим империясы» бейнеролигін көре отырып, мәтінмен танысады, салыстырады

1 слайд Оқушылармен бірге сабақтың мақсаты, оқу мақсаттарымен және бағалау критерийлерімен таныстыру

Жұптық жұмыс

«Келісім сағаты» стратегиясы

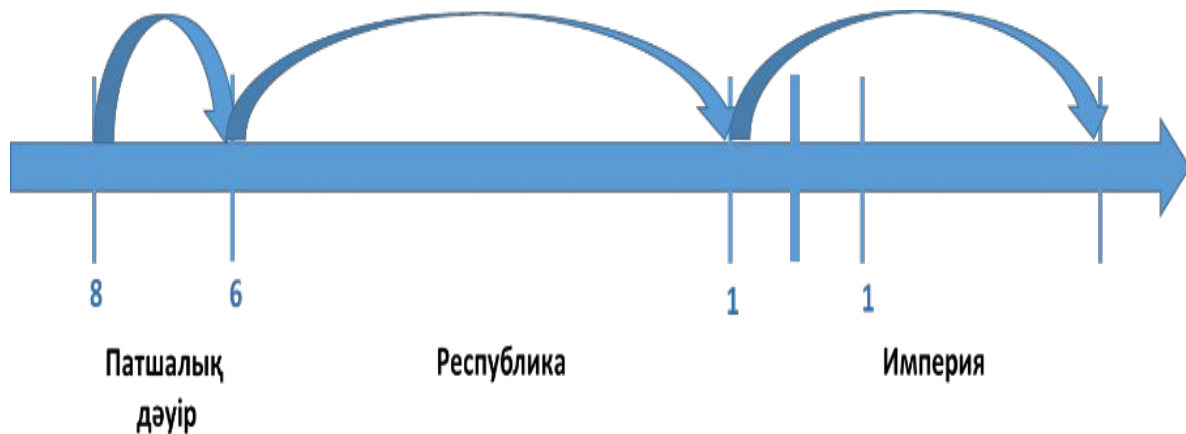

Мақсаты:

Ұзақ мерзімді жоспардағы 2-ші оқу мақсатына бағытталған

Тақырыбы:	Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары	5.3.2.1 – ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1 – ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.2 – басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін талдау
Сабақтың мақсаты	<i>Барлығы:</i> Рим империясының гүлдену кезеңдерін және басқару құрылымдық жүйесі мен міндеттерін анықтайды

№1 тапсырма Ежелгі Римнің тарихи кезеңдерін анықта

№2 тапсырма Ежелгі Римнің басқару жүйесіне сипаттама бер

	Республика	Империя
Биліктің жоғарғы органы		
Атқарушы билік		
Сот билігі		

Топтық жұмыс

«Өкіл» ротациялық стратегиясы

1-топ: «Пирр жеңісі»

Тапсырма:

1. Неліктен «Пирр жеңісін» жеңілске тең жеңіс деп атады?
2. Картадан римдіктер Пиррмен соғысқан Италия жерін көрсетіндер

2- топ: Пуни соғыстары

Тапсырма:

1. Не себепті бұл оқиға «Карфаген қырғыны» деп аталды?
2. Картадан мәтінде көрсетілген мемлекеттерді қарастырындар

3- топ. «Мәңгі қала»

Тапсырма:

1. Архитектура ескерткіштері Ежелгі Римнің күш-қуатын қалай айқындайды?
2. «Тиберийдің бесаркалы көпірі» қандай мақсатта салынуы мүмкін?

4- топ Ежелгі Римдегі билік

Тапсырма:

1. Римнің байрағындағы S.P.Q.R. әріптері (89-бетте) «Сенат және Римнің еркін халқы» деген мағынаны береді.
2. Сендер қалай ойлайсындар, римдіктер бұнымен нені білдіргісі келді?

Мақсаты:

Қысқа мерзімді жоспардың Тілдік мақсаттар, соның ішінде «Негізгі сөз тіркестерімен» жұмыс дағдыларына бағытталған

Тілдік мақсаттар	<p><i>Сөздік қор мен терминдер:</i> «республика», «империя», «гастрофет», «онагр», «құршаян», «полизей, амфитеатр, консул, сенат, Гастаттар, принциптар, триархтар»</p> <p><i>Негізгі сөздер мен тіркестер:</i> «Мәңгілік қала», Римдегі билік, «Пирр жеңісі», «Карфагеннің қирауы»</p>
	<p><i>Диалогтер үшін қолданылатын тіркестер:</i></p> <p><i>Талқылауға арналған тармақтар:</i> Неліктен «Пирр жеңісін» жеңіліске тең жеңіс деп атады? дерегін талқылайды</p>
	<p><i>Жазылым бойынша ұсыныстар:</i></p> <p><i>Басқыншылық соғыстар арқылы Рим шекарасы қалай өзгеріске ұшырады?</i></p> <p><i>Оқылым/ тыңдалымға қажетті тіркестер:</i> «Мәңгі қала» мәтінін оқып, не себепті осылай аталғанын талқыла.</p>

Ж/Т «Топтағы сұхбат» әдісі

Видеоролик (2 минут)

Тапсырма: Берілген картаны қолдана отырып, империя кезінде Рим қандай территорияларға (кемінде үш иелік) ие болғанын анықтаңыз, себеп- салдарын талдаңыз

1. _____
2. _____
3. _____

Мақсаты:

Қысқа мерзімді жоспардың 3 -ші оқу мақсатына және құндылыққа баулу мақсатына бағытталған.

Тақырыбы:	Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары	5.3.2.1 – ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1 – ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау, 5.3.2.2 – басқыншылық, соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін талдау
Сабақтың мақсаты	<i>Барлығы: Рим империясының гүлдену кезеңдерін және басқару құрылымдық жүйесі мен міндеттерін анықтайды</i>

Құндылықтарға баулу	Себеп және салдар: Оқушылар: Рим империясы шекарасының өзгеру себептерін анықтау арқылы бір немесе бірнеше себептерін немесе ықпалдардың тарихи өзара әрекеттесуін ұғынады
----------------------------	---

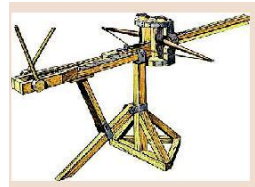
Жұптық жұмыс

«Бейнелі терминдер»

Әдісі: торлы диаграмма графикалық
органайзері

Нұсқаулық:

Оқушыларға жеке парақшалар
таратылады, терминдерді оқулықтан
қарап сәйкестендіреді

Мақсаты:

Қысқа мерзімді жоспардың тілдік
мақсаттардың бірі – сөздік терминдермен
жұмыс мақсатына бағытталған.

Тілдік мақсаттар

Сөздік қор мен терминдер: «республика», «империя», «гастрофет»,
«онагр», «құршаян», колизей, амфитеатр, консул, сенат, Гастаттар,
принциптар, триарлар

Негізгі сөздер мен тіркестер:

«Мәңгілік қала», Римдегі билік, «Пирр жеңісі», «Карфагеннің қирауы»

*Сөздік қор мен
терминдер:*

«республика»,
«империя»,
«гастрофет», «онагр»,
«құршаян», колизей,
амфитеатр, консул,
сенат, Гастаттар,
принциптар, триарлар

Жеке жұмыс

1. тапсырма «Сөйлемді аяқта»

Өздеріңді тексеріңдер	
1-тапсырма	
Сөйлемдердің басы	Сөйлемдердің аяқталуы
А) Рим – б.з.д. 753 ж. Тибр өзенінің сол жағалауында құрылған қала.	1) легиондарға
Ә) Римнің негізгі тұрғындары ... болды.	2) бұл сөздер – синонимдер
Б) Ежелгі Римнің мәдени дамуы жоғары болғандығы туралы ... мәлімдейді.	3) денсаулықтың және адам құқығының қорғалуын
В) Римдіктер ең маңызды деп ... және ... санады.	4) құрылыстағы
Г) Римдіктердің ... саласындағы жетістіктері әлемдік маңызға ие болды.	5) Жерорта өңірінде
Д) Қазіргі әлемнің Рим өркениетінен алған жетістіктері – ол ...	6) гладиаторлар
Е) «Халық» және «сенат» ұғымдары ... болды.	7) театрлар, храмдар, моншалар, көпірлер, каналдар, қалаларды сумен қамтамасыз ететін құрылыстар
Ж) Рим мен Карфаген ... үшін күресті.	8) ланиттар тайпасы
З) Ежелгі Римде, өлсе де, өздерін жеңіліске ұшырадық деп есептемегендер – олар ...	9) құқық
	10) патрицийлер мен плебейлер

2- тапсырма
Рим империясының саяси басқару құрылымы, міндеттеріне қатысты ұғымдарды сәйкестендіріңіз:

1. Принципат	А) Бұлар көмекшілер болды.
2. Августар	В) Бұл ұғым шексіз билік деген мағына береді. Оның саяси негізін монархиялық өкімет пен басқарудың жетілдірілген аппараты құрады. Императордың сарайы оның орталығы саналды.
3. Цезарьлар	С) Бұларды әміршілер деп атады. Император мен оның қосалқы әміршілері белгілі бір аумақта өкімет билігін жүргізді.
4. Доминат	Д) Б.з.б II ғасырға дейін сақталды. Бұл жүйе бойынша республикалық басқару ережесі сақталды, бірақ билік бір адамның - императордың қолында шоғырланды. Бұл билік мұрагерлікпен берілді.

Мақсаты:

Қысқа мерзімді жоспардың тілдік мақсаттардың бірі – жазылым дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

Жазылым бойынша ұсыныстар:

Рим б.з.б 753 ж ..... құрылған қала.

Римнің мәдени дамуы жоғар болғандығын ..... дәлелдейді.

Римдіктердің ..... саласындағы жетістіктері әлемдік маңызға ие./

Рим әскері.....бөлінді

Халық және Сенат ұғымдары .....

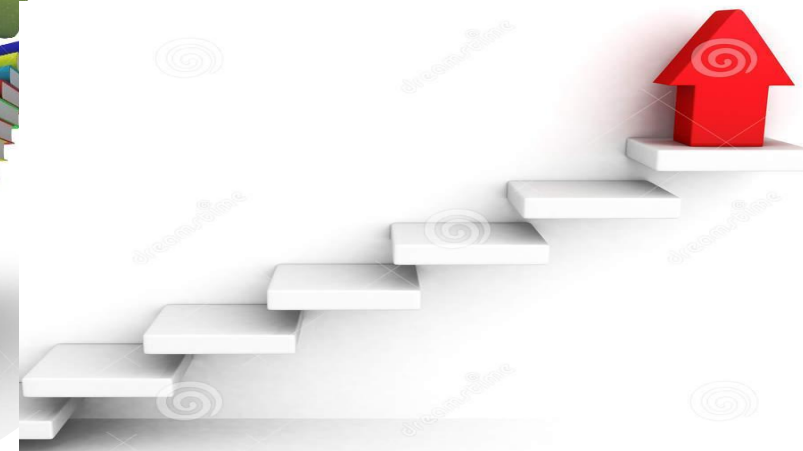
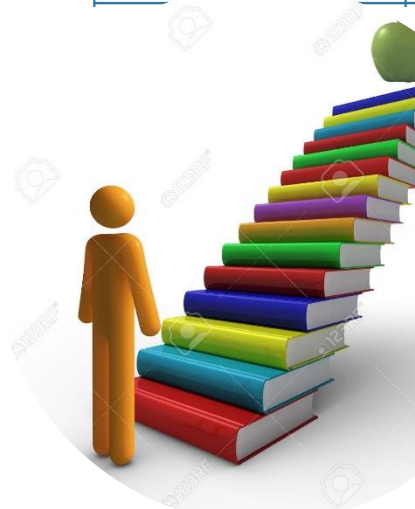
«Білім баспалдағы» әдісі

- ▲ 1. Рим империясының тарихи 3 кезеңін білемін
- ▲ 2. Римде басқарудың 3 жүйесі болғандығын және олардың міндеттерін ажырата аламын
- 2. Рим империясыны әскери құрылымын, жауынгерлердің қызметі мен қару жарақ түрлерін сипаттай аламын
- 3. Жаулап алушылық жорықтарының болғандығын, оны рим шекарасының өзгеруіне әсер еткендігі жайлы картада көрсете аламын
- ★ 4 Термин сөздердің мағынасын талдап, тұжырымдай аламын.
- ★ 5 Алған білімдерімді өз елімнің игіліген қолдана аламын

Мақсаты:

Сабақ үдерісіндегі әдіс- тәсілдердің оқу мақсатына жетуге бағытталғанын нәтижесін саралауға бағытталған.

Осы сабақтың қол жеткізілетін оқу мақсаттары	5.3.2.1 – ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1– ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.2 – басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау
Сабақтың мақсаты	Барлығы: Рим империясының гүлдену кезеңдерін және басқару құрылымдық жүйесі мен міндеттерін анықтайды Басым бөлігі: Рим империясының саяси және әскери құрылымын сипаттайды Кейбірі: Басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергендігін тұжырымдайды

Сабақтың ұйымдастыру кезеңінде «Императорлар» пазлдары арқылы аралас гендерлік топқа бөлемін

Сабаққа кіріспе кезінде тақырыпты ашуда дифференсация (ойлау, талдау дағдыларын қолдау мақсатында бейнеролик көрсетемін

Сабақтың мақсатына сәйкес тапсырмаларды жеңілден күрделіге қарай дайындаймын

Дереккөздер

Тапсырма

Жіктеу

САРАЛАУ

Кейбір оқушыларға қарқынына қарай қосымша тапсырма дайындаймын

Қарқын

Бағалау

Сабақтан кейін оқу іс – әрекетіне, оқушылардың кодталған жауап парақтарына рефлексия жүргіземін

Қорытынды

Сабақ соңында сабақ мақсатына сәйкес қаншалықты білімді меңгергенін саралау үшін Баспалдақ парақтарымен өзін өзі бағалау жүргіземін

Диалог, қолдау

Сабақ үдерісінде көмек қажет ететін оқушыларға кері байланыс арқылы қолдау көрсетемін

КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ

*1. Ой қозғау
мадақтау
арқылы
бағалаймын*

**2. Жұптық
жұмыс
«Келісім
сағаты»
Бірін-бірі
бағалау**

**3. Топтық
жұмыс
«Өкіл»
ротациялық
стратегиясы»
«Сәтті
жұлдыз»
арқылы
ротациялық
әдіспен
бағалаймын.**

**4. «Топтағы
сұхбат» әдісі
Жұптық,
топтық
жұмыс
Критерий
арқылы
бірін –бірі
Кері
байланыс
беру**

**5. Топтық
жұмыс
«Бейнелі
терминдер»
әдісі:
Баллдық
жүйемен
шәкілдер
толтыру
арқылы
бағалау**

6. Жеке жұмыс
Дескриптор
- принципат саяси
басқару жүйесін
сәйкестендіреді;
- августардың саяси
міндетін
сәйкестендіреді;
- цезарьлар міндетін
сәйкестендіреді;
- доминат саяси
басқару жүйесін
сәйкестендіреді

Бағалау
*Оқушылар үшін:
Кері байланыс:
Мұғалім үшін:
саралау
«Білім баспалдағы»*

▲ Рим империясының тарихи 3 кезеңін білемін

▲ Римде басқарудың 3 жүйесі болғандығын және олардың міндеттерін ажырата аламын

■ Рим империясыны әскери құрылымын, жауынгерлердің қызметі мен қару жарақ түрлерін сипаттай аламын

■ Жаулап алушылық жорықтарының болғандығын, оның рим шекарасының өзгеруіне әсер еткендігі жайлы картадан көрсете аламын

1

2

3

4

5

★ Термин сөздердің мағынасын талдап, тұжырымдай аламын.

★ Алған білімдерімді өз елімнің игіліген қолдана аламын

001

